Број 263. У Новом Саду у суботу 24. новембра 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за цела године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

После троједничких избора.

I.

Сабор се састао и ради. Избори су прошли. Прешло нас је и то чудо. Пребацили смо преко главе и те изборне покоре. Народ је дануо душом и гледа свога обичнога посла, а странке се „прибирају“ и расправљају: ко је крив? Питање је то свакојако интересантно.

Владина странка тврди, да је ствар сасвим проста и чиста. Народ има „неограничено поверење“ у владину странку, зато је при овим изборима, разуме се, једнодушно поклонио и поверење своје владиним кандидатима. И шта је ту загонетно? шта интересантно? Ствар је сасвим чиста и јасна! Оно мало претње, оно мало насиља, то је само био излишан посао „нервозних“ предстојника, који још „не познају“ добро расположење, убеђење и љубав народа свога према „народној“ — владиној странци, па усљед тога „непознавања народнога духа“ чине којешта и због своје нервозности, иду само на руку букачима и противницима владине странке.

Ох, та „нервозност“! ох, та „љубав и поверење“ народно!

Господа имају и право. И сами смо дубоко о томе уверени, и с правом очекујемо бар од српских посланика, да ће првом приликом предложити: опште, тајно и обавезно гласање по општинама, па ће се онда бар несумњиво и најочитије доказати, да владина странка има неограничено поверење народно, и ужива неограничену љубав народну. Штрапацирање котарских предстојника, званичника државних и сеоских, жандармерије, војске и новчаних завода, постаће тада — излишно.

Радикална странка кривила је — ових избора — власт свакојаким насиљима и преварама. Исто је то чинила и странка самостална.

Panem et circenses (леба и игре!) тако су некада викали безгаћни голаћи стародревног Рима. И властници Рима дадоше им леба и игре, и покварише народ свој, отроваше му душу његову, и од поносног грађанина направише гласачку робу, која се — продаје.

Лицемери једни! Када пропала женска продаје љубав, продаје образ и част своју, ви се мрштите, гадите и опљувате, гадно ружећи „продану женску душу“. Но будите мало скромнији, ви горди људи, који ружите бедно пропало женско чељаде, а сами продајете свој мушки образ, своју мушку част!!!

Политика „леба и игара“ допала се и садашњим власницима. Но данас се она зове: „политика бича и зоби“!

Обрицања, претње и изборни паприкаш, то су данас опробана сретства, којима се „поправља“ уверење бирачко и којима на жалост подлежу врло многи бирачи. Једни се боје затвора, други стрепе од освете бележника и претстојника, трећи зазиру од новчаних завода а четврти се радују обећаним сластима и мирису — изборног паприкаша.

Сви се ми дивимо Бурима и њиховом јунаштву. Сви се ми кострешимо и јуначимо, мислиш и ми ћемо, као Бури, ватати за оштар нож. Но дођу ли избори, пред нама се створе гадни призори — „бича и зоби“. Подајте бирачко право женама! Оне ће се боље држати од нас! Подајте бирачко право и деци! И они ће се боље држати јуначкије но ми! Женама подајте изборно право! Мушкима припашите кецељу а место гласа подајте им преслицу!!

Н. Н.

(Пустили смо овај чланак, ал морамо изјавити да се с њиме не можемо у свему сложити. Писац у неколико претерива. Не велимо ми, да избори нису могли боље испасти. Могли су и требали су. Не можемо ни то тврдити, да су се бирачи јуначки понели; нису они то. На жалост и срамоту нашу, многи бирач не воле да остане у мањини, као да је то срамота каква. Многи каже: ја нећу као лопов, хоћу уз руду, хоћу уз већину, нећу да ми се смеју. Многи се полакоми на пиће, многи на обрицања, а највише се њих боји освете и затвора. Чудна је то појава, да се у оваким приликама боје затвора као какве огромне срамоте и несреће. Бити затворен у таким приликама, бити затворен за рад и борбу у корист народне ствари, може бити само дика а никако не срамота! Срамоти себе онај власник, који злоупотребљава своју власт и затвара слободне бираче, као какве лупеже. Срамота се обија о главу силеџијама и рђавом владавинском систему. Но подајте ви народу тајан избор, и она права која иду уз то, па ако се и онда осрамоти и пљуне на свој образ, онда потпуно заслужује име кукавице и гадно име продане душе. Примедба уредништва.)

Слободна штампа.

Београд, 22. новембра.

По свој прилици доћи ће пред скупштину већ идућег понедељника закон о слободној штампи. Тај ће закон бити пробни камен за „радикалну већину“ у скупштини. Том ће се приликом показати, да ли су радикални посланици већ у свему скршени.

Не треба се варати. Нека Србија добије ма какве „слободоумне законе“, она ће их временом све погубити ако не добије слободу штампе и зборова; а многи ће се рђави и неслободоумни закони брзо исправити, ако Србија буде имала слободну штампу и слободу зборова. Ко са тог гледишта промотри закон о слободној штампи, тај не може ни часа двојити на коју ће страну.

Закон о слободној штампи, о удружењу и зборовима, показују најбоље: каква је слобода у земљи, или каква ће ускоро постати.

За овај мах не стоји ствар најбоље по слободну штампу. Владин предлог је био „ужасан“, а неки кругови и неки листови тражили су још јаче ограничење штампе. За чим се ту иде, јасно је. Скупштински одбор променуо је доста што-шта у слободоумном правцу, али поред свега тога је предлог остао те остао назадан.

Влада је у овој ствари поступила вешто. Удесила је да има шта попустити, па да опет остане у главном оно, што је хтела. А уз то су сви назадни елементи скочили, да траже још јачу стегу, не би ли се што мање морало да попушта.

Нема сумње, да слободна штампа има као и свака ствар своју сенку и своје наличе. Слободна штампа има и својих бо-

ПОДЛИСТАК.

ПРИЧА О МУДРОСТИ.

Био једном један велики господар, силан господар, којег је судбина обасула сваковрсном милошћу тако, да се чисто могло рећи, е је то потпуно срећан човек. Та тај не треба ништа више да жели, јер има свега и свачега.

Имао је у истину двор као какав град, имао је земље, имао блага. Прости људи су се бојали од њега и дивили му се, клецали пред њиме и клањали му се. Нису већу пошту одавали ни самоме краљу. И силни овај господар не би се ваљда ни с ким ни мењао, осим једног краља. Па ни са самим краљем, јер краљ беше већ стар човек, а он је још могао да ужива сва блага овог света.

Па ипак не беше са свим срећан, јер га нешто тиштило, што му није давало мира ни дању ни ноћу. Будан се превртао по постељи и изгубио беше вољу на јело. И најзад већ није знао, шта да ради. С тога објави, да је рад саветовати се у важној ствари с највећим мудрацима. И обећао беше велику награду онome, који му даде најбољи савет.

Многи му се пријавише, али он би их само погледао и рекао сваком од њих: »Иди одавде; твоје лице је израз глупости, с тобом нећу ни да говорим«.

И најзад остадоше пред њиме још њих тројица после толиког решетања. А сва тројица су имала одличне сведоџбе, да је сваки од њих у целој земљи чувен као зналац. Један је био ћелав, други је имао браду до појаса, а за трећег се није за извесно могло рећи, куд гледа, тако је био зрикав.

И свако од њих рече, како се који зове, али силни господар не хтеде морити свога ума, те да памти њихова имена, него је учињаке овако називао: Ћелоња, Брадоња и Зрикоња!

Увео их је у једну велику собу, где је било пуно орманова и полица са старим рукописима.

— Ето, рече, ту су сва моја породична писма. Међу њима има свакојаких исправа, које ја, истина, нисам никад читао, али из којих се може лако видети, чиме су моји претци морили свој мозак за стотину и више година. Закуните се, да ћете све задржати за себе, што будете ту прочитали, осим ако бих вам ја заповедио, да прословите коју. А то ће већ морати наступити. Шта више ја баш то и хоћу. Само најпре да видимо, вреди ли то; јесте ли доста мудри и хоћете ли погодити оно, што мени треба.

И сад стаде да шапће тако, да нисмо могли чути, о чему је реч, шта ли је хтео силни господар, да му кажу мудраци. А као што ћемо одма видети, није ни преко потребно, да баш овде дознамо за тајну. Доста је кад знамо, да је међу породичним писмима тражио силни господар важне сведоџсе о нечем, због чега није могао да спава и због чега је изгубио апетит.

И мудраци су преметали писма дању-ноћу и грозничаво истраживали, читали, премишљали и мудровали. Али се ни један од њих не хтеде одати другоме, шта је нашао и шта је приметио. Добро ће доћи она награда једноме од њих, а друга двојица нека — истражују. Дабогме, да је сваки од њих мислио, е тај један неће бити нико други, до он једини.

А силни господар је сваки дан нестрпљиво распитивао, докле су мудраци дошли у истраживању. Али ови не хтедоше ништа одати. Толико су памети сва тројица имали, да им силни господар неће труд тако уважити, ако брзо буду готови. А како су при том врло лепо живели, беху готови да врше то истраживање до крајњих граница човечја живота. Али силни господар је по свој прилици слутио на нешто и једном рупи међу њих с великом галамом.

— Чујете ли ви, како се зовете — рече — ви само једете, пијете и гојите се, а ни до чега да дођосте. А овамо сте испреметали све те полице и ормапове, и начинили сте такав неред, да се ред не би могао успоставити ни

лести, својих црних страна. То треба безусловно признати.

Али сво оно зло, које је учинила слободна штампа у разним државама, веома је мало и губи се према оном добру, које је та штампа учинила. Ко иде за тим, да спречи најоштријим мерама сваки могући изгред слободне штампе, тај ће толико спутати ту слободну штампу, да она неће учинити никаква добра.

Слободна штампа учинила је многом појединцу — неправо. Но, тај појединац има у тој слободној штампи начина, да се брани и одбрани. Али како ће да се брани цео народ од нападаја на његову слободу и будућност, ако нема слободне штампе? Зар појединци нису изложени највећим неправдама од стране власти, ако нема слободне штампе? Савршенства нема. Што год створе људи, мора бити несавршено, непотпуно. Али треба измерити црне и светле стране онога, што хоће да изведу, те према том да поступају. Покажите и једну државу на свету која је напредовала, јачала, а да нема слободне штампе. А тога ће те напретка наћи баш у оним земљама, где постоји најслободоумнија штампа.

Скупштина ће о свему да реши. Показаће се: да ли је руководе ситни разлози или велике мисли. Па како испадне тај закон, тако ће сви. Идуће недеље биће занимљиве. Онда ће се моћи опипати биło и откуцај срца српској скупштини.

Политички преглед.

Пољаци против Немаца. Пољацима је већ довлогрдило што их Немци толико прогањају. И приредише већ више демонстрација против пруске владе. У Варшави су пољски ђаци напали на немачки конзулат. Здерали су грб, канцеларије, које су при доњем боју, обасули су каменицама, а тако исто и стан немачког конзула, који је на горњем спрату. Конзулат чува сада полиција а против ђака отпочела је судска истрага. У Галицији је такођер дошло до демонстрација против Пруса, и немачки конзул похитао је да се у тој ствари посаветује са аустро-угарским министром спољних послова, грофом Голуховским. Немачки листови се радују, како је ово саветовање повољно испало на опште задовољство. То значи, да ће аустријске власти притегнути мало Пољаке у Аустрији. Још веле немачки листови, како ће се о тим пољачким изгредима, немачка влада посаветовати и с Русијом. Што би имало опет да значи, да и руска влада треба да пригњечи мало Пољаке у руској Пољској. Тако ето мисли Немачка да умири Пољаке.

Рат између Енглеске и Транзвала. У пркос свима полузваничним и незваничним побијањима енглеске владе, упорно се подржава глас, да енглеска влада доста озбиљно ради на томе, да у јуж. Африци отпочне преговоре о миру са Бурима. Отуда хоће и Кичинер да закључи примирје са Ботом. Састанак и саветовање бурских изасланика у Бриселу, доводи се у везу са тим, и тврди се, да су бурски изасланици решили, да не могу ни отпочети преговоре о миру све дотле, докле се гувернер Милнер не уклони из Капа. Енглези се боје, да преговори неће можда најповољније испасти, с тога хоће да сакрију своју невољу, што су морали покренути те преговоре. Па за то лукави Енглези и износе како Бури покрећу преговоре о миру. Уједно врло лукаво измислише вест, како је Бота против мира, ал његова је војска за мир и неће више да се бори с њиме. Но и ова смицалица енглеска врло је провидљива и по свакога је јасно, да је данас Енглезима догорело до ноката и да би по њих мир био управо спас. Но наравно мир, какав би они хтели и на који Бури пристати неће.

Српско народно позориште.

У среду, 21. новембра после подне у 2 сата, била је дневна престава за ђаке и децу, и давана је: **„Задужбина цара Лазара“**. Слика из прошлости српске у 3 раздела, с песмама, по народној песми „Зидање Раванице“, написао у стиховима Милорад П. Шапчанин, музика од Х. Дубека. Редитељ Спасић.

Ово је дело већ добро познато у нашем народу; о његовој садржини и ваљаности било је већ речи у „Застави“. Истина овог пута гледасмо га мало скраћеног, но добро је што није вређало тако целину. Остаје нам да се осврнемо још на игру глумаца. Г. Лукић је својим познатим дубоким, звучним гласом, о коме смо већ говорили, и својим доиста уметничким, добро свађеним приказом, био изврстан. Види се, да му је „цар Лазар“ једна од најмилијих улога његових. Г. г. Добриновић, Ружић и Васиљевић беху на свом месту. И остали су придонели, колико могу. Певање је ишло добро бар што се тиче кора, гђ. Спасићке и г. Добриновића. Овога пута нам је Рада Неимара приказао г. Стефановић, и добар био, да није у певању погрешио. Г-ђа Вујићка одиграла је царицу Милицу, са пуно афектације. Судећи по предању, по народној песми и свему царица Милица морала је много скромнија, озбиљнија бити. Гђ. Вујићка била је овом приликом „лоше среће“ и са певањем. И једном и другом приликом, кад је певала, испало је по све погрешно. Зар је баш гђ. Вујићка морала водити кор? Та ми имамо добрих певачица за то. Ил је то можда по жељи саме гђ. Вујићке, ал онда јој ово може послужити за добар наук.

*

У вече смо гледали: **„Прибислава и Божану“**. Историјска глума у 5 чинова, с певањем и играњем, написао Драг. Ј. Илијић, музика од Д. Јенка. Редитељ Динић.

И ово дело није од нових. Њега гледамо већ по трећи пут на новосадској позорници, и о њему је било речи. Главније улоге беху у рукама г. г. Стојановића, Васиљевића, Ружића и гђ. Марковићке, Спасићке и Бакаловићке. Г. Стојановић се рачуна у средње снаге. Ми смо га у улози Прибислава већ гледали, и можемо рећи да је добар. Наши млађи глумци, ил боље рећи те средње снаге врло ретко добијају боље и веће улоге. Не знамо за што се толико запостављају, јер судећи по њиховој игри, кад им се укаже та срећа и ретка прилика, да добију коју бољу улогу, они умеју доиста да се загреју и да буду добри. Г. Ружић „морао“ је овом приликом и певати, а видело се, да му то врло тешко иде, јер је по све промукнут био. Зар се није могла та улога дати коме млађем на пример госп. Душановићу. Изгледа, да би је госп. Душановић лепо а без сумње много лакше одиграо. Кор је лепо певао. Гђ. Спасићка показала је и овом приликом, да је у певању доиста за ово две године дана врло лепе успехе постигла. И у приказу је много боља. И гђ. Матејићка је посведочила, да лепо напредује у певању. Овом приликом није имала такову улогу, у којој би се показала и у глумљењу, но по досадашњем раду њену, види се да и у томе напред греде. И остали су допринели своје у јачој и мањој мери. б.

*

У четвртак, 22. новембра, гледасмо први пут: **„Као пиле у кучинама“**. Комедија у 3 чина. Написао И. И. Мјасницки. С руског превела Зорка Добриновићка. Редитељ Динић.

Веома је карактеристично, што се у XX. веку, у сред Н. Сада може да представља: „Као пиле у кучинама“. Руска драмска литература има ваљаних шаљивих игара, а ми нашли да прикажемо висину руске литературе с оваким комађем.

Ево како је код нас. Код нас где ко што дохвати, преведе; где ко што преведе, изнесе на позорницу, а што год изнесу на позорницу, ми то примамо и — одобравамо.

И после: јесмо ли у истини толико заостали, да овако незначајно комађе одговара укусу наше новосадске публике.

Писац ове комедије имао је доста вица, да напише што паметније, а ми у истини доста друга посла, но да гледамо овако комађе. Ал опет смо ми седели и забављали се, „како само може бити“. Безначајност наших дана, а дабогме и наша, оглесе у овоме потпуно.

„Као пиле у кучинама“ није комедија у смислу Аристофана, или у смислу модерних друштвених комедија. Ово је лакрдија најниже врсте. Трче по бини и траже шешире, сакривају се иза завеса од прозора, сакривају се под зимњим капутима, а публика да пукне од смеја. Исто као у оној вашарској пантомими: „Три ђавола и њихова стрина“, или: „Један ђаво и његове три стрине“, не знам више сигурно.

Писцу је главно и једино, да насмеје. Не бира чак ни средства. Голица вас, плази језик на вас, бекеће ли се свакојако, само мора бити смеја. Седимо и смејемо се, а стид нас је, да се таком чему смејемо и једина нам је утеха, што се смеју и они до нас. Ал чега да се стидимо напослетку? Такво је време, такав репертоар, таки ми. Тешко би и било ономе, ко би и помислио на ишта значајније-

---

за месец дана. И ја вам кажем, да се са мном не шалите. Дајем вам још један дан. А ако за то време не изиђе дело на видело, исцедићу из вас то сало, што сте га стекли код мене.

И мудраци се згледнуше, па се за тим понизно поклонише. — Биће тако, као што желиш господару, рече Ћелоња. Што ниси то пре рекао? Јер ја сам са свим начисто, само чекам на ове друге.

А Брадоња ће на то: — Веруј ми, господару, да сам у све по двапут загледао, само да се не бих како год преварио. И веруј ми, да сам ја једини дознао за праву истину.

А Зрикоња се при том само смешио и гледао на господара. Али како се чинило, да он гледа у ону двојицу, господар виде у његову осмеху поругу, па помсли: »овај је по свој прилици најсигурнији у свом послу«.

*

И сутра-дан дођоше мудраци пред силна господара.

— Почни ти, Ћелоња, рече господар доста милостиво.

А Ћелоња се накашље и рече:

— Господару, у твојим је рукама сила и власт, али у овој ствари није правда на твојој страни. По породичним исправама судећи, ти ћеш изгубити парницу...

Даље није могао. Јер силни господар је скочио и руком га тако шинуо по лицу, да је мудрац мудраца одма видео шест људи пред собом, на место три.

— Та, ти си магарац! — дерао се господар бесно. Какве си школе учио, ти марво! Иди ми с очију, док ти нисам одерао кајише с леђа.

А друга два су мудраца при том клањала се одобравајући, јер то је најбоље у таквим приликама. Ћелоњи већ ни онако не могу помоћи. А стари овај учењак је безобзирце изишао напоље и у себи једнако говорио: — Ко би се томе надао, ко би се томе надао!.. И радовао се, кад се нашао напољу и не би га више домамили унутра ни меденим колачима.

И сад дође ред на Брадоњу. Ал' он не поче, као Ћелоња: — »Господару, ти не маш право«. Он је овако почео: — Ти не треба да изгубиш парницу господару, како то рече Ћелоња. Ја сам нашао читаво туце исправа, којима могу да залудим и најбољег судца. Повери мени ствар, господару, па имао право или не имао, још ће и твоји унуци на том добру чекати свршетак парнице. Видиш...

Али господар упаде у реч и овоме.

— Да видим? А шта да видим? Видим, да си обешењак. Хоћеш да адвоцираш, па да начиниш што више трошкова. Заслужио си, да те избијем по табанама, па да те тако научим играти. Али како ми ипак желиш добра, праштам ти. Иди до ђавола, да те моје очи не гледају. Само ми још то треба, да се с такви ма упуштам у прљаве послове.

И Брадоња не даде себи двапут рећи, него оде безобзирце, не хотевши учити играти.

Кад силни господар остаде на само са Зрикоњом, а он ће:

— Дакле напоље с твојом мудрошћу. Али ти кажем, да је превршена мера, и да ти можеш да извучеш и за ону двојицу...

— Господару, правда је потпуно на твојој страни — рече Зрикоња.

— Шта? — упита изненађен господар.

— Правда је безусловно на твојој страни, понови Зрикоња.

— А верујеш ли ти у то, што рече.

— То треба свако да верује.

— Али то је немогуће!

У осталом лагао је, кад је рекао, да он није читао исправе. Читао их је он, богме, па баш зато није ни могао да спава, нити је имао прохтева, јер је видео, да нема никако право.

— Све је могуће, рече Зрикоња.

— Па, протумачи ми ствар — викну силни господар нестрпљиво.

И Зрикоња извади из џепа једну жуту артију. Али господар је одма позна и рече: — Та ја сам то читао.

— Ал' ниси добро прочитао.

— Па, да је прочитамо заједно.

— По заповести, господару.

И сад су је читали заједно. А кад дођоше до речи, из којих се јасно видело, да господар нема право, а Зрикоња га прекиде:

Приказ је био добар. Добриновић као увек. Он је скоро једини међу члановима нашег позоришта код кога сте сигурни, да неће никад оманути. И гђа Бакаловићка била је са свим добра, а исто и Спасић и Динић. (Истина, Спасић није умео поред све муке и труда да створи иоле, „једнообразног“ човека, ал то не би могао ни други. Онај Валеријан Дамјанов књижевник, нема никакве ртењаче, да би га могли ма на коју страну исправити. Морамо да споменемо све глумце овога вечера. Гђа Матејићка, па и гђца Радошевићева, па Вујичићева, извеле су своје улоге на опште задовољство а исто тако и Стојановић и Матејић. Што јаднији комад тим се боље игра. Код нас је скоро увек тако. —а.

Извештај

о раду друштва за потпомагање сиромашних Срба ђака на великим школама у Бечу г. 1901.

Друштвена година је почела главном скупштином 8. децембра 1900. До краја године уписало се било 40 редовних чланова, 2 добротвора и 6 помагача.

Потпоре је делио и о осталим друштвеним пословима решавао управни одбор у 10 одборских седница. У почетку године стигла је од више власти потврда нових правила, што их је друштво године 1899/1900. променило. Правила су штампана у 300 комада. Управни одбор је решио, да скупља мање прилоге блоковима и послао је молбе на министарства и земаљске владе у земљама где Срби живе, да се даде допуштење за то. Одговор је стигао до сад само од босанске владе и то негативан.

Потпоре су добили 14 чланова, свега 290 К.

Ревизиони одбор је прегледао трипут тајникове и благајникове књиге и благајну и нашао је увек све у реду.

Друштвено имање је било на крају године 5645 К. 36 п. Од тога је неокрњива главница 5500 К. 15 п. уложена у „Српској Банци“ у Загребу. У ручној благајни је било остало 145 К. 21 п

То је укратко рад нашега друштва у десетој години његова живота. Према својим скромним средствима вршило је оно свој племенити задатак. Овде морамо утврдити факат, да негдашњи оснивачи и чланови, који су у своје време и припомоћ од друштва примали, те који су по томе кадри најбоље оценити потребу и корист овакога друштва, врло слабо га се сећају. Можда мање него што им допушта садашње стање. Одбор се лане обратио с молбом на сваког негдашњег члана, за кога је знао где је, и осим тога на познате родољубе и знатније српске новчане заводе. Одзив је био оваки:

Српска Банка и Централни Кредитни Завод у Новоме Саду приложили су по 100 К. и тиме постали чланови добротвори, г. г. Арса Пајевић, 20 К., Иван Арновљевић инжињер и Радановић, трговац из Беча, српске црквене опћине у Ади и Старом Бечеју по 10 К. и постали су тиме чланови помагачи за г. 1900/1.; Браћа Јовановићи у Панчеву штампали су правила и позиве бесплатно и одбор их је уписао као члана оснивача.

Главна скупштина је примила овај извештај и изрекла признање одбору на његову раду.

За ову годину се друштво конституисало овако: I. Управни одбор: Председник: Александар Протић, канд. мед.; потпредседник: Милан Ђурчин, штуд. фил.; благајник: Димитрије Петровић, штуд. техн.; тајник: Васа Царићевић, штуд. мед.; П. тајник: Богдан Пауковић, штуд. јур. Одборници: Паја Вујевић, штуд. фил.; Коста Перић, штуд. техн.; Војислав Марковић, штуд. агр. Одборски заменици: Бранко Муачевић, канд. мед.; Радоје Јовановић, штуд. агр.; Јован Вученовић, штуд. мед.; Војислав Ђурђевић, штуд. јур. П. Надзорни одбор: Миленко Коњевић, штуд. мед.; Милан Медаков, штуд. фил.; Богдан Марицки, штуд. мех.

Молимо именоване родољубиве прилагаче, да изволе и овом приликом на овом месту примити нашу најтоплију захвалност на помоћи, што је указаше друштву Такођер молимо поштовану српску публику, а нарочито негдашње оснивачe и чланове овога друштва, да га не заборавe и да га по могућству помогну, како би могло што боље вршити своју племениту задаћу. Осим тога позивамо овде и своје другове, да својим приступом у чланство помогну своје сиромашне другове. Ово наглашујемо тим више, што је баш ове године одзив Срба великошколаца према овоме добротворном друштву врло слаб.

Друштвени су чланови по правилима: добротвори: који приложе уједанпут бар 100 К.; оснивачи: који приложе уједанпут бар 50 К.; помагачи: који за годину даду 10 К.; редовни су чланови Срби великошколци у Бечу, који плате годишње 4 К.

Адреса је: Serbischer Unterstützungsverein, Wien, Universität.

За одбор:

Васа Царићевић, тајник. **Алек. Ј. Протић**, канд. мед. председник.

Молимо уредништва српских листова, која су према нашем друштву пријатељски расположена, да овај извештај прештампају или га бар у изводу саопће. Одбор.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. децембра о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Две изјаве Његове Заборавности. — 1. У очи овогодишњег Митров-дана, крсног имена Георгија Бранковића, давала је „Заборавност“ ручак. Па кад винце удари у лице а ракија стаде беседити, устаде и наздрави, преузвишеном бану грофу Куену Хедерварију, који је тако „мудро“ удесио изборе за троједнички сабор, те није дао ока отворити опозицији, нити јој дао времена да се организира и „буни“ народ!

Наздравицу ову пропратио је са циничним смејом а чика Стеви је оставио, да са грофом Хедерваријем и Селом удеси ако узможе — тако „мудре“ изборе и за сабор наш народно-црквени.

2. Било је то пре две године, а опет у очи Митров дана. На поклоненије и на честитку му дошла и професорска колегија карловачка. У име колегије поздравио је патријарха привремени управитељ Вујић. На то им се „свети отац“ захвалио овим речма: „Жао ме је, господо, што вас због жалости за упокојеном нашом узвишеном царицом не могу почастити. Нека ми опрости и мој светац, свети отац Димитрије; свећу сам му купио, ал' частити не могу“, те опет удара у циничан смеј.

Красан, јелте, свети отац! Побожна је то душа! Но какав народ онаки и патријарх! и право је тако! —д.

(Нема право писац, што напада народ. Народ је своје учинио и чини; али су криви они „солидни, родољубиви (?) елементи“, који му у Матици вичу живео а спречавају зборове у Бечкереку и Руми. Криви су они лепоолажи који га бране тајно пред владом а нападну га јавно пред народом онда кад им стане на жуљ. Криви су они, који бајаги са неке висине и због виших „народних“ (?) обзира ћуте о свему, те тиме стварају мишлење и у народу и горе, као да је сва повика на „Светост“ пакосно дело „необузданих“ радикала. Но није ни народ више слеп код очију, прозрео је и он већ те „фине“ тице. Ур. „Заставе“.)

Лабудова песма. Пишу нам из Срема: Чика Стева већ сасвим изнемогао, пишући дописе у „Народности“, о својој слави у Шимуновцима, приликом последњих избора. Већ је сирома запенио хвалећи себе и дрпајући се за уста своја те довикујући им: „хвалте ме уста моја јел' ћу вас подерати“. Па ипак га жалимо, јер видимо да му је то пред некакву смрт. Изврсне своје лажи певао је он досад само у прози, а сад се бедник дао и у праву правцату песму. Наздравице су му се досад увек бар и исплаћивале. „Пољу Богу мојему за готове новце“ говорио је често покојни Аца Зуб. Ал' да ће чика Стева под старост „пропевати“, то ни Аца Зуб слутио није. Ех чика Стево, чика Стево, то вам је песма лабудова. Не слути на добро и то нас јако печали, добри кума Стево!

„Застава“ и цензура у Србији. Пишу нам из Београда: У последње време још ређе добијамо бројеве „Заставе“ у којима се пише о Србији. Не треба да вам кажем више, до ли то, да је чак и онај број „Заставе“ конфискован, у коме је изашао разговор са сенатором Жујевићем, као и број у коме је изишла она козерија о слободној штампи. И то баш бива у часу, кад је на реду „слободоуман закон“ о „слободоумној штампи“. — Знак времена!

„Сваком своје“. У прошлом броју јавили смо, како се пред велике празнике у целој Чешкој одржавају зборови и на њима говори о томе, да Чеси требају само код Чеха да пазаре. Тако је и државно-правни клуб одржао седницу под председништвом др. Бакса. Том збору присуствовале су и најотменије госпође. Гђ. пл. Властимила опоменула је чешке госпође, да недају свој новац непријатељима чешке народности, Немцима и Чивутима, јер ови са чешким новцем коју оружје против чешке народности. Др. Соботка је изјавио, да чешки народ за своје економско оснажење не треба помоћ владе, ако се буде држао начела „сваком своје“ и „свој своме“, и то ће му донети неизмерна блага. Тиме ће се и страни усељеници изагнати из земље, у којој тече мед и млеко. Ко потпомаже противнике чешке народности, Немце и Чивуте, сам себе убија. Вапај чешке деце по немачким школама мора свакоме срце да цепа. Постане ли чешки народ економски самосталан, онда не ће требати да иде у Беч да проси, и ниједна му влада неће моћи ништа заповедати. Седница је трајала до поноћи и сви присутни су обећали, да ће порадити а и сами све куповати и прибављати, код чешког трговца и чешког занатлије. Тиме ће се народно имање намножити, а то ће бити чврста основа за економски напредак. — Тако Чеси! А како ми Срби! Ми као да се држимо начела „не свој своме“. Јер док летимо стрмоглавце у стране дућане, дотле српски трговци са скрштени руку чекају муштерије, јер Срби беже од њих, а странци иду својима. Зар не би могли и ми да дођемо к себи и пођемо по примеру Чеха! Крајње би време било доиста.

Немачки сабор и повишење царине. У немачком сабору отпочеле су странке већ да ломе копља због повишења царине. Борба је врло оштра и изгледа да ће се још пооштрити. Судећи по свима околностима да предлог о новој царинској тарифи и опет неће бити добре среће. Шта више, искусни политичари Немачке су тога мишљења, да та царинска тарифа, не само што неће сада продрети у сабору, већ да то неће моћи ни у будуће. Она ће се за увек морати скинути с дневног реда.

Време. Метеоролошки завод прориче суво и хладно време. — Фалб прориче такође хладно време, али местимице вејавицу.

Забава. Вел. кикиндски кројачи и кабаничари приређују у корист свете литије на св. Николу дана 6. (19.) децембра о. г. у гостионици г. Тоше Гајског у Јовановићевој кући венчић с томболом уз суделевање велико-кикиндског српског трговачког и занатлијског добровољног тамбурашког друштва.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 23. новембра.

Берлин. Преварили су се сви они, који су с великим нестрпљењем очекивали говор министра трговине Мелера којим је загазио у оштру борбу због царинске тарифе! Социјалистички вођа Бебел, жестоко је напао аграријевце.

Праг. Бирачи среза Траутенауског решили су да посланички мандат понуде и опет своме досадањем посланику Волфу, који је захвалио на мандату.

— Не читаш добро, господару.

И сад прочита Зрикоња исправу али тако, да господар има право.

— Ниси добро рекао, рече господар на једном месту.

— Баш то је то, што сам добро рекао. За тебе је добро. Па тако ћу рећи и пред судом и дотле ћу говорити док и судце не уверим, да је тако.

И господар занеми од чуда. И најзад рече побледивши:

— Но, јеси чуо, таквог безобразника, као што си ти, ја још не видех. Прочитај, молим те, још једном.

И Зрикоња је прочитао још десет пута. И увек тако, како не беше у исправи.

А силни господар је слушао и слушао и, најзад, исправи се и поносито рече:

— Но, то је уверавање шта ми радиш! И сад нека посумња само ко год у моје право! — Ти си мудар човек, Зрикоњо. Заслужио си одређену награду. И ти ћеш је и добити. Само сад иди и причај сваком, шта стоји у тој исправи.

И силни господар жвиждућући узе свој шешир на главу, и од то доба је слатко и јео и пио и ноћу спавао.

А Зрикоња је учинио, како су му заповедили, али пре тога је стрпао богату награду у свој џеп.

Превео: З. В.

Трговина.

НОВИ САД, 23. новембра 1901. г. Пшеница прве каквоће фор. 8·——— н. Пшеница средња фор. 7·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·50—60 н. Наполица ф. 7·—— н. Јечам нови ф. 5·80—6 н. Зоб фор. 6·80—7 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н. нови у клипови ф. 3·10—20 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 31—32 нов. живе
„ средњи . . 29—30 нов. мере
„ лаки . . . 26—28 нов.

Све од 1 килограма.

Теоци . 34—36 нов. по клгр.
Јагњци —— по пару фор.
Овци . 8—16 по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

22. новембра било је . . . . . 1.22 мет.
23. новембра било је . . . . . 1·06 мет.

*

ВУДИМПЕШТА, (Штајнбрух) 4. децембра 1901. (Извештај Косте Брашована). Ференцварошко свињарско тржиште.

Од јучер уштеђено 228 ком. данас довежено 2802 ком. свега 3030 ком. од истих продато је 1791 ком. остало испродатих 1239 продаја доста живо је текла, плаћало се за 220—280 килограма, тешки 42 43½ кгр. 320—380 кгр. тешке 43—44 кгр. за маторе од 400—500 тешки 40 43½ кгр. по одбитку 45 кила на живот по пару и 4% рабат.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

21. (4.) децембра.

Пијаца је била слабија. Продано је на 30.000 мтцнт. Цена је скочила за 5 потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 80· цене од 50 килограма од 8 кр. 25 пот. до 8 кр. 55 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 8 кр. 40 пот. до 8 кр. 80 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 8 кр. 30 пот. до 8 кр. 70 п.; бачка, нова каквоћа по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 8 кр. 45 п. до 8 кр. 65 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 90 п. до 7 кр. 15 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 85 п. до 6 кр. 20 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 40 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 45 п. до 5 кр. 55 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр. 75 пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 43 кр. 50 п. до 54 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 43 кр. 50 п. до 44 к. — п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез — кр. — п. до — кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 33 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 05 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 50 п.
Угарска крунска рента	94 кр. п.
Аустријска златна рента	118 кр. 80 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 15 п.
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 40 п.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У суботу 24. новембра (7. децембра) први пут: **„Васантасена“**. Индијска драма у 5 чинова од индијског краља Судраке, за позорницу приредио Е. Пох.

У недељу 25. новембра (8. децембра): **„Милош Обилић, или Бој на Косову“**. Трагедија у 5 чинова, написао др. Јован Суботић.

Књижевни огласи.

У наклади Издавачке Књижарнице и Штампарско-умјетничког Завода Пахера и Кисића у Мостару изашла су из штампе два календара за 1902. год.: **„Мостар Српски Цепни Календар“** (година IV.) који је врло згодан са свога формата и практичан са својих разних таблица, тарифа, возних редова и т. д. Ове се године умножио са знатним допунама овакe врсте. Како се те допуне чине сваке године, то је исти календар постао потребна ручна књига за сваког у Босни и Херцеговини, а и за друге крајеве. Цијена му је без биљега 25 потура (хелера), а са биљегом 40 потура (хелера). Препродавци добивају знатан попуст (рабат).

„Српски зидни лисни календар“ (година I.) са старим и новим датумом. Давно се осјећала потреба за згодно удешеним српским зидним лисним календаром, који би видним бројевима показивао стари и нови датум. Ту потребу попунио је овај календар који уједно служи као украс на зиду, јер му је зидна таблица изведена врло укусно и умјетнички а са фотографским снимцима разних градова и појединих партија. Ово је једини календар са оваком израдом. Наклада је спремна да и за омање наруџбе изради разна мјеста и друге слике на календару (зато јој ваља послати вјерну фотографију). Нарочито је ово згодан календар за трговачку рекламу гдје наклада уступа мјесто слике појединих градова да се изнесу слике трговачких радња са натписом дотичне фирме. Цијена је овом календару без биљега 1 круна и 20 подура (хелера). Препродавци добивају знатан попуст (рабат).

ПОЗИВ
У СВЕЧАНУ СЕДНИЦУ КЊИЖЕВНОГ ОДЕЉЕЊА
МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Господа чланови Књижевног Одељења, почасни чланови и остали чланови Матице Српске умољавају се, да изволе доћи у свечану седницу Књижевног Одељења, која ће бити у четвртак, 6 (19.) децембра о. г., на дан св. оца Николе.

Седница је одређена у славу великог песника српског **Петра II. Петровића Његоша**, а у спомен педесет година од преране смрти његове. Свечани говор држаће члан Александар Сандић.

Састанак је у 4 часа по подне у дворани Матице Српске.

Седница је јавна.

У Новом Саду 22. новембра (5. децембра) 1901. године.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

ОГЛАСИ.

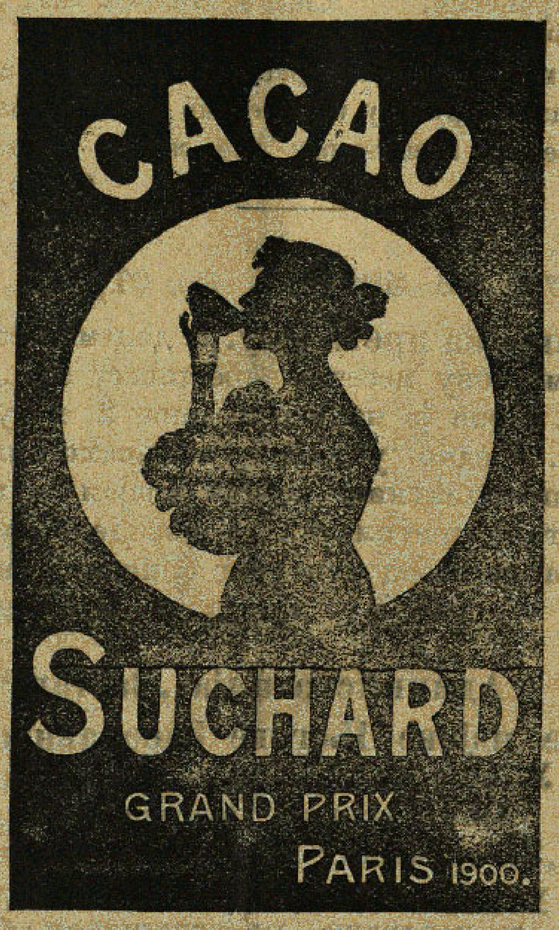

698 36—

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ
ЈАПИЋ И ДРУГ
ФИУМА, via del Canale № 2.

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

КАФА:

Сантос I., врло добра 1 кгр.	круна	2·60
Порторико, снажна кафа 1 „	„	3·20
Куба ароматична 1 кгр. —	„	3·40
Цеилон оригинал 1 кгр. —	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно 1 кг.	„	3·30
Перл Цеилон најфинији 1 кгр.	„	3·80
Либерија-Менадо огромно зрно 1 кг	„	3·10
Златна Јава мирисава 1 кгр.	„	3·20
Мока права арапска 1 кгр. —	„	3·80

ТЕЈА:

У оригиналним пакетима по ¼ крг:

Сушонг кинески ¼ кгр. — —	круна	3·60
Мандарин Караван руски ¼ кгр.	„	5·—
Царски Мелапиж ¼ кгр. —	„	6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови бр. 1116 5 кгр.	круна	8.80
„ „ „ 1117 5 „	„	10.—
„ „ „ 1118 5 „	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допада примамо натраг и новац без одбитка повраћамо..

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем
Јапић и друг.

717 2—30 **Фиума, via del Canale № 2.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
J. ГЕОРГИЈЕВИЋА
У ШИДУ

потребује једног вештог и вредног млађег помоћника. Првенство имају који могу одмах ступити. 720 1—1

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Продајем због старости своју **ново-сазидану кућу**, састојећу из **6 соба, 5 кујни и 1. биртије**, све са сокака и других споредних стаја. Кућа је зидана прошле године из солидног материјала, по најновијем стилу. — **Услови су врло повољни, јер дајем и на отплату.** Ближа извешћа даје власница:

Нови Сад, кисачка улица бр. 40.

716 2—2 **Јелена Савкељин** удова.

!! НОВО !! Врло занимљиво

Издала задужбина И. М. Коларца
ДОН КИХОТЕ ОД МАНЧЕ
ВЕЛЕУМНИ ПЛЕМИЋ
МИГЕЛА СЕРВАНТЕСА — САВЕДРЕ
са шпањолског оригинала превео
Ђорђе Поповић — Даничар
у четири књиге 80 штампаних табака 1280 страна и 80 слика у тексту.
Цена је овом великом и врло занимљивом делу 4 фор. (8 круна)

!! НОВО !! Врло занимљиво.

*** ФРОМОН И РИСЛЕР ***
(Fromont jeune et Risler aine).
РОМАН ИЗ ПАРИСКОГ ЖИВОТА.
Превео **Мита Ђорић**.
Ово је дело наградила француска академија.
Цена је овом чувеном роману — са 22 штампана табака (350 страна)
1 фор. 80 новч. (3 круне 60 пот.)

!! НОВО !! Врло занимљиво.

МОРЕ БЕЗ ПРИМОРЈА.
НОВЕЛА ИЗ БЕОГРАДСКОГ ЖИВОТА.
Написао: **Јанко Веселиновић.**
Цена 25 новч. (50 потура).

Ко од горе наведених књига купи — добија **50% рабата** у књигама — а ко књиге жели увезане, онда рабат отпада.

НОВИ САД, новембра 1901.

721 1—5

СРПСКА КЊИЖАРА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадварић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новоме Саду.